

Remissyttrande gällande Skolverkets förslag till ändring av förordningen (SKOLFS 2018:50) om läroplan för förskolan, dnr 2024:848

Swedish Edtech Industry är en icke-vinstdrivande förening och branschorganisation som samlar edtechföretag som levererar tjänster och produkter till den svenska utbildningsmarknaden. I dagsläget har organisationen ca 100 medlemmar från alla olika delar av det digitala ekosystemet, t.ex. läromedelsförlag, lärplattformar och systemadministrativa tjänster men även hårdvara och kompetensutveckling till företag och organisationer. Föreningens vision är att "Sverige ska vara ledande i att använda och utveckla den digitala teknologi som möjliggör och stärker det livslånga lärandet och Sverige som kunskapsnation och det gör vi genom olika projekt och initiativ som utvecklar kvalitet".

Sammanfattning av våra synpunkter

Vår ståndpunkt är att själva uppdraget från regeringen har stora brister. Vi anser därför att uppdraget borde dras tillbaka. Det är utifrån den bakgrunden vi i detta remissvar lämnar våra synpunkter på Skolverkets förslag.

Vi styrker Skolverkets förslag att förtydliga förskolans ansvar rörande fysisk aktivitet och rörelse samt högläsning i förskolans läroplan. Det är förslag Skolverket lämnar, som går utöver regeringsuppdraget, där de på så sätt bistår regeringen i att uppnå de egentliga intentionerna med förändringen; att stärka barns lärande, utveckling och välmående.

Vi styrker även Skolverkets val att bortse från att använda formuleringen "pedagogiskt mervärde" då det "vore olyckligt att läroplanen specifikt anger att digitala lärverktyg ska användas utifrån forskning och beprövad erfarenhet, då hela utbildningen redan idag vilar på detta". Det är istället mer rätt och riktigt att, som Skolverket föreslår, stärka förskollärarnas autonomi genom att förtydliga att det ingår i förskollärarnas ansvar att värdera och välja arbetssätt och lärverktyg utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Vi anser däremot att de uttalade risker som Skolverket presenterat i konsekvensanalysen ska lyftas fram och förtydligas i styrdokumentet. Skrivelser om såväl digitala kompetens, som barns rätt till kompensatoriskt stöd behövs i läroplanen för likvärdigheten i landets förskolor.

Vi varnar för:

- att stryka skrivningarna om förskolebarnens rätt till adekvat digital kompetens, dvs att ge dem förutsättningarna att utveckla en förståelse för den digitalisering de möter i vardagen samt att grundlägga ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till den digitala tekniken, då vi menar att det leder till att förskolans kompensatoriska uppdrag inte tas ansvar för.
- att ansvaret för en likvärdig förskola inom det här området skjuts ned från statligt håll, med ett tyngre ansvar för förskolläraernas kompetensutveckling vilande på huvudmännens axlar. Vi ställer oss frågande till om det är en uttalad ambition från regeringen eller en olycklig konsekvens?
- att tillgången till olika former av barnlitteratur med visuellt stöd, stöd för flerspråkighet, uppläsning på svenska och möjlighet till olika anpassningar kommer att minska ute på förskolorna. Det i sig gör uppdraget att erbjuda en likvärdig förskola för alla barn, blir svårt att uppfylla.

Bakgrund

Uppdraget Skolverket fått från regeringen har, enligt vår ståndpunkt, stora brister, dels i verklighetsförankring, dels i att man åsidosätter stora delar av forskningen bland annat inom utbildningsvetenskaperna. Att i dagens samhälle och verklighet ge uppdraget att de facto ta bort kraven på digital kompetens och att "föreslå ändringar som innebär att utbildningen i huvudsak ska vara skärmfri för barnen", med motiveringen "att vetenskaplig empiri och beprövad erfarenhet visar att analoga aktiviteter i analoga miljöer gynnar barns lärande och allsidiga utveckling samt kan bidra till att minska barnens stillasittande", tyder dessutom på en okunskap om vad dessa skärmar kan och bör användas till i förskolan. Vi tycker att det är mycket bekymmersamt att den kvalitativa verksamhet som bedrivs ute på landets förskolor undermineras och att utbildningspolitiken tar sig rätten att välja den forskning som passar de politiska syftena bäst. Detta är också något stora grupper av forskare reagerat starkt på genom olika debattinlägg.

Förskolan har andra stora utmaningar inom flera områden som lämpar sig väl för politiska förslag, förslag som snarare bör rikta in sig på hur vi ska stärka utbildningens kvalitet och skapa förutsättningar för det. Vi anser därför att uppdraget är missriktat och borde dras tillbaka. Utifrån den bakgrunden lämnar vi här våra synpunkter på Skolverkets förslag.

Våra synpunkter på Statens skolverks förslag

Vi uppskattar att Skolverket satt *intentionen med regeringens uppdrag* i förgrunden och därmed bistår regeringen i analysen av vilka åtgärder det är som behövs. Med de rätta orsakssambanden har förslaget, som går utöver regeringsuppdraget, en ökad möjlighet att leda till önskvärda resultat där barns lek och rörelse stimuleras, liksom att högläsningsaktiviteter ökar i omfattning.

Vi styrker därför Skolverkets förslag att förstärka förskolans ansvar rörande fysisk aktivitet och rörelse samt högläsning i förskolans läroplan.

De förändrade skrivningarna i läroplanen, där digitala verktyg strukits på uppdrag av regeringen, ser vi att de nya förslagen till formuleringar kring lärverktyg är välbalanserade och ger ett stort friutrymme för professionen.

Vi styrker även Skolverkets val att bortse från att använda formuleringen "pedagogiskt mervärde" då det "vore olyckligt att läroplanen specifikt anger att digitala lärverktyg ska användas utifrån forskning och beprövad erfarenhet, då hela utbildningen redan idag vilar på detta" och att det istället är viktigt att förskollärarnas autonomi stärks genom att förtydliga att det ingår i förskollärarnas ansvar att värdera och välja arbetsätt och lärverktyg utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Vidare uppskattar vi särskilt Skolverkets konsekvensanalys som de genomfört i samråd med ett stort antal myndigheter, organisationer, huvudmän och forskare samt underlag från remissinstanser för digitaliseringsstrategin, där de bl.a. belyser vad den samlade forskningen samt WHO:s och Folkhälsomyndighetens rekommendationer säger respektive inte säger. Analysen visar att det genomtänkta skärmanvändandet i förskolan skiljer sig betydligt från användningen i hemmet. Skolverket konstaterar vidare att användningen av digitala lärverktyg i förskolan redan idag är begränsad och "att förslaget med en frivillighet i användandet av dessa därför kommer att ha ringa påverkan på förskolans kvalitet och måluppfyllelse". Där det förekommer icke-genomtänkt användande av digitala lärverktyg i förskolan idag kopplas det till andra kvalitetsbrister som snarare beror på storleken på barngrupper, bristande utbildning och andra faktorer. Rätt använda ger verktygen flera fördelar.

Faror och negativa konsekvenser

Vi anser däremot att de uttalade risker som Skolverket presenterat i konsekvensanalysen ska lyftas fram och förtydligas i styrdokumentet.

Riskerna som pekas ut är flera; att förskolepersonalens kompetensutveckling inom digital kompetens kommer att nedprioriteras både hos huvudmän och lärosäten, att olikvärdigheten förstärks, att det kompensatoriska uppdraget försvagas kopplat till barnens digitala kompetens samt att de särskilt poängterade riskerna där rätten för flerspråkiga barn eller barn med nationella minoritetsspråk att få tillgång till värdefulla verktyg försvagas. Specialpedagogiska skolmyndighetens farhågor att barn i behov av stöd, nu riskerar att inte få det stöd som tekniskt är möjligt idag och som barnen har rätt till och där stigmatiseringen med digitala hjälpmedel förväntas öka, borde enligt oss tas på allvar. **Skrivelser om såväl digitala kompetens, som barns rätt till kompensatoriskt stöd behövs i läroplanen för likvärdigheten i landets förskolor.**

Skolverket betonar att det är fortsatt viktigt att förskollärare, barnskötare och övrig personal får möjlighet att utveckla sin digitala kompetens för att kunna förstå risker och se möjligheter i användandet av digitala lärverktyg. Det står vi bakom och ser nu att utmaningarna och ansvaret för en likvärdig förskola inom det här området, skjuts ned från nationellt håll med ett tyngre ansvar vilande på huvudmännens axlar. Likvärdigheten kommer att minska. Vi ställer oss frågande till om det är en uttalad ambition från regeringen eller en olycklig konsekvens?

Debatten, det politiskt initierade och polariserade samtalet om skärmar i förskolan i kombination med tolkningsbara skrivelser i läroplanen kan komma att resultera i fler utmaningar för förskolepersonalen och ta onödig tid i anspråk. Innebär skärmtid att man inte kan högläsa med bilder på projektorn? Vad är skärmtid? Hur möter man föräldrar som ställer detaljkrav på hur verksamheten ska bedrivas?

En konsekvens vi ser av en restriktivare användning av digitala lärverktyg i förskolan, innebär bland annat att tillgången till olika former av barnlitteratur med visuellt stöd, stöd för flerspråkighet, uppläsning på svenska och möjlighet till olika anpassningar kommer att minska ute på förskolorna. Det i sig gör uppdraget att erbjuda en likvärdig förskola för alla barn, blir svårt att uppfylla, men också minska möjligheterna till läsning för alla barn.

Avslutande ord

Satsningar på kompetensutveckling av förskollärare och lärare, samt tid för att utveckla verksamheten är en framgångsfaktor för kvalitet i undervisningen. Vi beklagar att regeringen gett ett så missriktat uppdrag till myndigheten. Det hade varit önskvärt att regeringen istället och som sig bör, pekar ut riktningen och de övergripande nationella principerna som ska vägleda en likvärdig och kvalitativ förskola över hela landet. Uppdragets

direktiv i sig leder inte till intentionen i uppdraget, utan fokuserar istället på ett svepande förbud utan grundlig förståelse kring de orsakssamband som leder till barns ökade lek, lärande och utveckling.

98% av barn i förskoleålder tittar på tv och video på internet. Från 2 års ålder skapar vartannat internetanvändande barn eget innehåll. Varannan 2-åring spelar spel via internet, visar Internetstiftelsens undersökning *Svenskarna och Internet*. Detta sker ofta i hemmet. Att stryka förskolebarnens rätt till adekvat digital kompetens, dvs att ge dem förutsättningarna att utveckla en förståelse för den digitalisering de möter i vardagen, dvs en demokratisk rätt att förstå sin omvärld under trygg vägledning av vuxna, menar vi leder till att förskolans kompensatoriska uppdrag inte tas ansvar för. Skolverkets konsekvensutredning synliggör också den svaga kunskapsbas regeringen vilar sitt uppdrag på. I den bästa av världar drar därför regeringen tillbaka uppdraget och siktar på ett bättre som säkerställer att alla barn får en likvärdig och relevant utbildning.

Jannie Jeppesen, vd Swedish Edtech Industry
Örjan Johansson, ordförande Swedish Edtech Industry